

מסכת אבות

פרק ג

א. עקבניא בן מהללאל אומר, הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עברה. דע מאין באת, ולאן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון. מאין באת, מטפה סרוחה, ולאן אתה הולך, למקום עפר רמה ותולעה. ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון, לפני מלך המלכים הקדוש ברוך הוא:

ב. רבי חנינא סגן הכהנים אומר, הוי מתפלל בשלומה של מלכות, שאלמלא מוראה, איש את רעהו חיים בלעו. רבי חנינא בן תרדיון אומר, שנים שיושבין ואין ביניהן דברי תורה, הרי זה מושב לצים, שנאמר (תהלים א) ובמושב לצים לא ישב. אבל שנים שיושבין ויש ביניהם דברי תורה, שכינה שרויה ביניהם, שנאמר (מלאכי ג) אז נדברו יראי יי איש אל רעהו ויקשב יי וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי יי ולחשבי שמו. אין לי אלא שנים, מנין שאפלו אחד שיושב ועוסק בתורה, שהקדוש ברוך הוא קובע לו שזכר, שנאמר (איכה ג) יושב בדד וידם כי נטל עליו:

ג. רבי שמעון אומר, שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו מזבחי מתים, שנאמר (ישעיה כח) כי כל שלחנות מלאו קיא צאה בלי מקום. אבל שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה, כאלו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא, שנאמר (יחזקאל מא) וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה':

ד. רבי חנינא בן חכינאי אומר, הניעור בליילה והמהלך בדרך יחידי והמפנה לבו לבטלה, הרי זה מתחייב בנפשו:

ה. רבי נחוניא בן הקנה אומר, כל המקבל עליו על תורה, מעבירין ממנו על מלכות ועל דרך ארץ. וכל הפורק ממנו על תורה, נותנין עליו על מלכות ועל דרך ארץ:

ו. רבי חלפתא בן דוסא איש כפר חנניה אומר, עשרה שיושבין ועוסקין בתורה, שכינה שרויה ביניהם, שנאמר (תהלים פב) אלהים נצב בעדת אל. ומנין אכלו חמשה, שנאמר (עמוס ט) ואגדתו על ארץ יסדה. ומנין אכלו שלשה, שנאמר (תהלים פב) בקרב אלהים ישפט. ומנין אכלו שנים, שנאמר (מלאכי ג) אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע וגו'. ומנין אכלו אחד, שנאמר (שמות כ) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליה וברכתי:

ז. רבי אלעזר איש ברתותא אומר, תן לו משלו, שאפה ושלף שלו. וכן בדוד הוא אומר (דברי הימים א כט) כי ממך הכל ומידך נתנו לך. רבי שמעון אומר, המהלך בדרך ושונה, ומפסיק ממשנתו ואומר, מה נאה אילן זה ומה נאה ניר זה, מעלה עליו הכתוב כאלו מתחייב בנפשו:

ח. רבי דוסתאי ברבי ינאי משום רבי מאיר אומר, כל השוכח דבר אחד ממשנתו, מעלה עליו הכתוב כאלו מתחייב בנפשו, שנאמר (דברים ד) רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך. יכול אפלו תקפה עליו משנתו, תלמוד לומר (שם) ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך, הא אינו מתחייב בנפשו עד שישב ויסירם מלבו:

ט. רבי חנינא בן דוסא אומר, כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת. וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו, אין חכמתו מתקיימת. הוא הנה אומר, כל שמעשיו מרבין מחכמתו, חכמתו מתקיימת. וכל שחכמתו מרבה ממעשיו, אין חכמתו מתקיימת:

י. הוא הנה אומר, כל שרוח הבריות בוחה הימנו, רוח המקום בוחה הימנו. וכל שאין רוח הבריות בוחה הימנו, אין רוח המקום בוחה הימנו. רבי דוסא בן הרפינס אומר, שנה של שחרית, וזין של

צָהָרִים, וְשִׁיחַת הַיָּלָדִים, וְיִשְׁיִיבַת בְּתֵי כְנִסְיֹת שֶׁל עַמִּי הָאָרֶץ,
מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם:

יא. רַבִּי אֶלְעָזָר הַמּוֹדְעִי אוֹמֵר, הִמְחִיל אֶת הַקֹּדְשִׁים, וְהַמְבִּזָּה אֶת
הַמוֹעֲדוֹת, וְהַמְלַבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בְּרָבִים, וְהַמְפִּיר בְּרִיתוֹ שֶׁל אֲבִרָהֶם
אֲבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, וְהַמְגַלָּה פָּנִים בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא כִהְלָכָה, אַף עַל פִּי
שֵׁישׁ בְּיָדוֹ תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֵין לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבֹּא:

יב. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר, הֵגִי קָל לְרֹאשׁ, וְנוֹחַ לְתַשְׁחֹרֶת, וְהֵגִי
מִקְבֵּל אֶת כָּל הָאָדָם בְּשִׁמְחָה:

יג. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, שְׂחוּק וְקִלּוֹת רֹאשׁ, מְרַגְּלִין לְעֶרְוָה. מְסֻרֶת,
סִיג לְתּוֹרָה. מַעֲשָׂרוֹת, סִיג לְעֶשֶׂר. נִדְרִים, סִיג לְפִרְיָשׁוֹת. סִיג
לְחֻכְמָה, שְׂתִיקָה:

יד. הוּא הָיָה אוֹמֵר, חֲבִיב אָדָם שֶׁנִּבְרָא בְּצֶלֶם. חֲבֵה יִתְרָה נּוֹדַעַת
לוֹ שֶׁנִּבְרָא בְּצֶלֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ט) כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת
הָאָדָם. חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרְאוּ בָּנִים לְמָקוֹם. חֲבֵה יִתְרָה נּוֹדַעַת
לָהֶם שֶׁנִּקְרְאוּ בָּנִים לְמָקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יד) בָּנִים אַתֶּם לַיהוָה
אֱלֹהֵיכֶם. חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּתֵּן לָהֶם כָּלִי חֲמֻדָּה. חֲבֵה יִתְרָה נּוֹדַעַת
לָהֶם שֶׁנִּתֵּן לָהֶם כָּלִי חֲמֻדָּה שֶׁבּוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ד)
כִּי לָקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם, תּוֹרַתִּי אֶל תַּעֲזֹבוּ:

יה. הכל צפוי, והרשות נתונה, ובטוב העולם נדון. והכל לפי רב
המעשה:

יו. הוא הנה אומר, הכל נתון בערבון, ומצינה פרוסה על כל
החיים. החנות פתוחה, והחננוני מקיר, והפנקס פתוח, והיד כותבת,
וכל הרוצה ללוות יבא וילנה, והגבאים מחזירים תדיר בכל יום,
ונפרעין מן האדם מדעתו ושללא מדעתו, ויש להם על מה שיסמכו,
והדין דין אמת, והכל מתקן לסעודה:

יז. רבי אלעזר בן עזריה אומר, אם אין תורה, אין דרך ארץ. אם
אין דרך ארץ, אין תורה. אם אין חכמה, אין יראה. אם אין יראה,
אין חכמה. אם אין בינה, אין דעת. אם אין דעת, אין בינה. אם אין
קמת, אין תורה. אם אין תורה, אין קמת. הוא הנה אומר, כל
שחכמתו מרבה ממעשיו, למה הוא דומה, לאילן שענפיו מרבין
ושרשיו מעטין, והרוח באה ועוזקרתו והופכתו על פניו, שנאמר
(ירמיה יז) והנה כערער בערבה ולא יראה כי יבוא טוב ושכן
חררים במדבר ארץ מלחה ולא תשב. אבל כל שמעשיו מרבין
מחכמתו, למה הוא דומה, לאילן שענפיו מעטין ושרשיו מרבין,
שאפלו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזין אותו
ממקומו, שנאמר (שם) והנה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח
שרשיו ולא יראה כי יבא חם, והנה עליהו רענן, ובשנת בצורת לא
ידאג, ולא ימיש מעשות פרי:

יח. רבי אליעזר בן חסמא אומר, קנין ופתיחי נדה, הן הן גופי
הלכות. תקופות וג'מטריאות, פרפראות לחכמה:

מקור: ספריא | Powered by Sefaria.org